

ЛИТЕРАТУРА

1. Анатомия рекламного образа / [Овруцкий А.В., Пономарева А.М., Тищенко И.Р. и др.]; под ред. А.В. Овруцкого. – СПб.: Питер, 2004. – 224 с.
2. Бернадская Ю.С. Текст в рекламе: Учебное пособие для студентов вузов, обучающихся по спец-ти 032401 (350700) «Реклама» / Юлия Сергеевна Бернадская. – М. ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 288 с. – (Серия «Азбука рекламы»).
3. Гулак Т.В. Ценностные структуры современного российского рекламного дискурса (на материале коммерческой и политической рекламы): автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. филол. наук: спец.10.02.02. «Русский язык» / Т.В. Гулак. – ХНПУ им. Г.С. Сковороды. – Харьков, 2005. – 20 с.
4. Зирка В.В. Языковая парадигма манипулятивной игры в рекламе: автореф. дис. на соискание научн. степени док. филол. наук: спец. 10.02.02. «Русский язык» / В.В. Зирка. – ДНУ, Днепропетровск, 2005. – 33 с.
5. Кара-Мурза Е.С. Русский язык в рекламе [Электронный ресурс] / Е.С. Кара-Мурза. – Режим доступа: <http://www.gramota.ru/>
6. Красулина Е.С. Особенности средств рекламного воздействия и система построения рекламного текста / Е.С. Красулина // Вестник МУ. Серия 10. Журналистика. – М.: МГУ. – 2006. – № 6. – С. 39–44.
7. Медведева Е.В. Рекламная коммуникация / Е.В. Медведева. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 279 с.
8. Пристайко Т.С. О системообразующем потенциале неологизмов и окказионализмов (на материале обозначений телефонов) / Т.С. Пристайко // Материалы междунар. конф. «Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках» (Днепропетровск, 7-8 апр. 2011). Днепропетровск: Нова ідеологія, 2011. – С. 314-317.
9. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации / Е.А. Селиванова. – К.: Фитосоциоцентр, 2002. – 448с.
10. Belch G.E. Advertising and promotion: An integrated marketing communications perspective / G.E. Belch, M.A. Belch. – 4th ed. – Boston: Irwin / McGraw-hill, 1998. – 762 p.

УДК 811.161.2'23

ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧНОГО ТА АСОЦІАТИВНОГО ЗНАЧЕНЬ ПОНЯТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ

**Леся Кушмар
(Київ, Україна)**

У статті проведено порівняльний аналіз лексичного та асоціативного значень понять економічної сфери вживання (БАНК, ПРЕМІЯ, САНКЦІЯ, ОБЛІГАЦІЯ, БАНКРУТСТВО, РАХУНОК, АВІЗО, ТЕНДЕР, ЯКІСТЬ, ДЕВАЛЬВАЦІЯ) на матеріалі вільного асоціативного

експерименту. Неповна відповідність асоціативного та лексичного значень виявляє особливості функціонування поняття економічної сфери у свідомості реципієнта.

Ключові слова: стимул, реакція, асоціативний експеримент, лексичне значення, асоціативне значення.

В статті йдеться про порівняльний аналіз лексического та асоціативного значень понять економічної сфери використання (БАНК, САНКЦІЯ, ОБЛИГАЦІЯ, БАНКРОТСТВО, СЧЕТ, АВІЗО, ТЕНДЕР, КАЧЕСТВО, ДЕВАЛЬВАЦІЯ) на матеріалі вільного асоціативного експерименту. Неполное соответствие асоціативного та лексического значень визначає особливості функціонування поняття економічної сфери в свідомості реципієнта.

Ключевые слова: стимул, реакция, ассоциативный эксперимент, лексическое значение, ассоциативное значение.

This article is about comparative analysis of lexical and associative meanings of concepts of the economic sphere of use (BANK, APPROVAL, BOND, BANKRUPTCY, ACCOUNT, AVISO, TENDER, QUALITY, DEVALUATION) on the material of free associative experiment. An incomplete accordance of associative and lexical meaning determines the features of functioning of the economic concept in consciousness of the recipient.

Key words: stimulus, reaction, associative experiment, lexical meaning, associative meaning.

Постановка проблеми. Картина світу – це центральне поняття концепції людини, виявляє специфіку її існування. Поняття картини світу належить до числа фундаментальних понять, які виражають специфіку людського буття, взаємовідношення людини зі світом. Картина світу – цілісний образ світу, який є результатом всієї діяльності особистості в процесі предметно-практичної взаємодії із зовнішнім світом, побутових стосунків. Картина світу формується за участю всіх складових психічної діяльності, тому про одну з них як визначальну говорити не доводиться. Людина споглядає світ, осмислює його, пізнає, відображає, в результаті виникає образ світу – формується світогляд [1].

Дійсність у свідомості сучасної людини відображається вербально й концептуально, тому мовну картину світу зазвичай протиставляють науковій [8, с. 365–367].

Для виявлення збігів і розбіжностей у будові мовної та концептуальної картин світу залучаються відомості про структуру лексичного й асоціативного значень слів.

Метою статті є зіставлення лексичного й асоціативного значень деяких слів економічної сфери вживання (БАНК, ПРЕМІЯ, САНКЦІЯ, ОБЛИГАЦІЯ, БАНКРОТСТВО, РАХУНОК, АВІЗО, ТЕНДЕР, ЯКІСТЬ, ДЕВАЛЬВАЦІЯ), що дає можливість відтворити будову мовної та концептуальної картин світу.

Виклад основного матеріалу. Концептуальна й мовна картини світу є відображенням у взаємопов'язаних формах – формі пізнавальної діяльності й формі мови – об'єктивної дійсності [5, с. 37]. Межа між мовною й концептуальною картинами світу є нечіткою, вони перебувають у логічних відношеннях перетину або включення першої до другої залежно від визнання концептуально не співвідносних мовних категорій [8, с. 365-367].

Для мовної картини світу важливі три системи, тісно пов'язані між собою: «людина – світ – мова», хоча з погляду реальних відношень на першому місці мали б поставити світ як основу основ, на другому – людину як творця і носія мови, на третьому – власне мову. Проте для характеристики мовної картини світу з антропологічного погляду вихідною точкою є людина, яка пізнає світ і створює засоби фіксації й передачі знань про нього іншим людям і для власного пізнання. Відповідно для побудови мовної картини світу ключовою є постать людини [5, с. 37].

Концептуальна картина світу, на відміну від мовної, постійно змінюється, відображаючи результати пізнавальної й соціальної діяльності, однак фрагменти мовної картини світу протягом довгого часу зберігають реліктові уявлення людей про світостворення [1].

Для виявлення асоціативного значення деяких слів економічної сфери використання (БАНК, ПРЕМІЯ, САНКЦІЯ, ОБЛІГАЦІЯ, БАНКРУТСТВО, РАХУНОК, АВІЗО, ТЕНДЕР, ЯКІСТЬ, ДЕВАЛЬВАЦІЯ) нами було проведено вільний асоціативний експеримент, до якого залучено близько тисячу опитуваних (без вікових, соціальних обмежень тощо).

Всі реакції на відповідний стимул дають змогу встановити структуру концептуальної картини світу. Мовна картина світу формується засобами лексичного значення відповідного стимулу.

Зіставлення лексичного значення з асоціативним кожного із аналізованих стимулів відбувалося за таким алгоритмом:

I. Фіксація лексичного значення відповідного стимулу із Великого тлумачного словника української мови (далі – ВТС), Універсального словника української мови (далі – УС) та Економічного словника (далі – ЕС). Наприклад, на стимул КАЗНА у відповідних словниках наявне лексичне значення: ВТС: 1. Державна скарбниця. 2. Гроші [2, с. 514]. УС: 1. Фінансові ресурси держави, централізовані державні джерела фінансів. 2. У минулому: сховище грошей і коштовностей [7]. ЕС: Фінансові кошти держави, які формуються і використовуються через спеціальну державну структуру – скарбницю [6, с. 120].

II. Структурно-семантичний аналіз дозволяє виділити у структурі лексеми головні компоненти. Наприклад, на стимул КАЗНА у лексичному значенні головними компонентами виступили: скарбниця, ресурси, сховище, кошти.

III. Встановлення ядерних реакцій на відповідний стимул, тому що ядро лексикону носія мови відображає актуальну для людини картину світу. Наприклад, на стимул КАЗНА ядерні реакції *гроші* – 232, *бюджет* – 122, *державна* – 61, *банк* – 22, *державна* – 19, *держави* – 18; *государство* – 14. Загальна кількість 496.

IV. Встановлення загальної кількості ядерних реакцій, що відповідають словниковому значенню. Наприклад, *гроші* – 232 + *бюджет* – 122 + *держава* – 61 + *банк* – 22 + *державна* – 19 + *держави* – 18 + *государство* – 14 = 496.

V. Статистична обробка матеріалу: загальну кількість ядерних реакцій поділено на кількість ядерних сем словникового значення відповідно до формули: $A / B = C$, де A – загальна кількість ядерних реакцій, B – кількість ядерних реакцій, що відповідають словниковому значенню. Наприклад, $496 / 496 = 1$.

VI. Формування груп понять за рівнями наближеності лексичного й асоціативного значень за формулою: якщо $C = 1$, то стимульна лексема відноситься до першого рівня наближеності; якщо $C < 2$, то стимульна лексема відноситься до другого рівня наближеності; якщо $C > 2$, то стимульна лексема відноситься до третього рівня наближеності. Наприклад, $496 / 496 = 1 < 2$, тому стимульна лексема відноситься до першої групи з високим рівнем наближеності.

До першої групи віднесено стимули з високим рівнем наближеності (60% стимулів). Це такі стимули, в яких асоціативне значення ядерних реакцій повністю відповідає лексичному значенню:

БАНК – І. ВТС: 1. Кредитно-фінансова установа, яка зосереджує кошти й капіталовкладення, надає кредити, здійснює грошові розрахунки між підприємствами або приватними особами, регулює грошовий обіг у країні, в тому числі випуск (емісію) нових грошей. 2. Зібрання, фонд яких-небудь даних, що використовуються з інформаційною, пошуковою та іншою метою [2, с. 60]. УС: Фінансова установа, що зосереджує тимчасово вільні кошти (грошові вклади), надає їх для тимчасового користування у формі кредитів (позичок), стає посередником у взаємних виплатах і розрахунках між підприємствами, установами чи окремими особами, регулює грошовий обіг у країні, включаючи випуск (емісію) нових грошей [4, с. 56]. ЕС: Кредитно-фінансова установа, важливими функціями якої є акумуляція тимчасово вільних коштів, здійснення грошових розрахунків, надання позики підприємствам, установам, громадянам та ін. [6, с.18]. II. Головні компоненти: установа, зібрання, фонд. III. Ядерні реакції: *гроші* – 161, *установа* – 46, *Аваль* – 33, *Приватбанк* – 27, *багато грошей* – 18, *кредит* – 18, *кошти* – 16, *будівля* – 13, *фінанси* – 13, *валюта* – 12, *збереження грошей* – 12, *склад грошей* – 12; *финансовое учреждение* – 13, *организация* – 10. Загальна кількість 418. IV. *Гроші* – 161 + *установа* – 46 + *Аваль* – 33 + *Приватбанк* – 27 + *багато грошей* – 18 + *кредит* – 18 + *кошти* – 16 + *будівля* – 13 + *фінанси* – 13 + *валюта* – 12 + *збереження грошей* – 12 + *склад грошей* – 12 + *финансовое учреждение* – 13 + *организация* – 10 = 418. V. $418 / 418 = 1$. VI. $1 < 2$.

БАНКРУТСТВО – І. ВТС: 1. Фінансова неспроможність, розорення, що призводить до припинення виплат за борговими зобов'язаннями. || Примусова ліквідація підприємства з метою поділу майна боржника між кредиторами. 2. Неспроможність, провал у чому-небудь [2, с. 60-61]. УС: 1. Фінансова неспроможність, розорення, що призводять до припинення виплат за борговими зобов'язаннями. 2. Неспроможність, крах у чому-небудь [4, с. 56]. ЕС:

Неспроможність юридичної особи (суб'єкта підприємницької діяльності) задовольнити вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед бюджетом у встановлений для цього термін, що пов'язано з недостатністю активів у ліквідній формі [6, с.20]. II. Головні компоненти: неспроможність, провал, ліквідація, крах. III. Ядерні реакції: *бідність* – 93, *втрата* – 65, *немає грошей* – 56, *розорення* – 42, *нема нічого* – 41, *нуль* – 36, *банкрут* – 34, *крах* – 28, *збіднення* – 24, *банку* – 22, *повний нуль* – 20, *0* – 19, *злидні* – 12, *безгрішшя* – 10; *ликвідація* – 13. Загальна кількість 530. IV. *Бідність* – 93 + *втрата* – 65 + *немає грошей* – 56 + *розорення* – 42 + *нема нічого* – 41 + *нуль* – 36 + *банкрут* – 34 + *крах* – 28 + *збіднення* – 24 + *банку* – 22 + *повний нуль* – 20 + *0* – 19 + *злидні* – 12 + *безгрішшя* – 10 + *ликвідація* – 13 = 530. V. $530 / 530 = 1$. VI. $1 < 2$.

РАХУНОК – I. ВТС: 1. Виражений у числах результат яких-небудь підрахунків, обчислень; загальна кількість, підсумок. 2. Документ із вказаною сумою грошей, які треба заплатити за придбану річ, зроблену послугу, виконану роботу і т. ін. 3. Облік, підрахунок прибутків і витрат у господарстві, а також запис такого обліку, підрахунку. 4. Фінансові операції якого-небудь підприємства, якоїсь установи або окремої особи, а також облік таких операцій [2, с.1203]. УС: 1.Визначення суми, кількості, числа шляхом рахування; підсумок. 2. Результат підрахування чогось, виражений в числах, в очках. 3. Документ на одержання грошей, належних за що-небудь. 4. Виражений цифрами стан майна або капіталу як результат фінансових оборотів; записи витрат і прибутків [4, с.641]. ЕС: У бухгалтерському обліку, зокрема в банках, спосіб економічного групування об'єктів обліку, поточного відображення та оперативного контролю за рухом і станом коштів, джерел їх формування і господарських процесів [6, с.260]. II. Головні компоненти: результат, документ, облік. III. Ядерні реакції: *в банку* – 124, *банк* – 108, *гроші* – 72, *банківський* – 35, *баланс* – 21, *сума* – 19, *власний* – 12, *наявність грошей* – 12. Загальна кількість 411. IV. *В банку* – 124 + *банк* – 108 + *гроші* – 72 + *банківський* – 35 + *баланс* – 21 + *сума* – 19 + *власний* – 12 + *наявність грошей* – 12 = 411. V. $411 / 411 = 1$. VI. $1 < 2$.

ПРЕМІЯ – I. ВТС: 1. Нагорода (грошова) за успіхи чи заслуги в певній галузі діяльності, за досягнення кращих результатів у чому-небудь (у змаганні, конкурсі тощо). 2. Грошове чи матеріальне заохочення за успішну трудову діяльність; грошова винагорода за перевиконання виробничих норм, зниження собівартості продукції тощо як додаток до заробітної плати. || надбавка. Додаткова оплата того, що зроблено понад план. 3. Грошова винагорода, що виплачується урядами деяких держав як заохочення за реалізацію (звичайно експортну) деяких видів товарів. 4. Винагорода однієї зі сторін, що укладають угоду, за внесення нею вигідних для контрагента змін в умови угоди. 5. Різниця між біржовою і номінальною вартістю цінного папера. || Плата за право здійснювати фінансову операцію на певних умовах. || Надвишок до валютного курсу в строкових угодах [2, с. 1105-1106]. УС: 1. Винагорода за високі кількісні та якісні показники у праці, виплачувана з фонду заробітної плати, фонду матеріального заохочення та спеціальних фондів. 2. Плата страховикові за прийняття страхового ризику. 3. Надвишок до валютного курсу в строкових

угодах [4, с. 610]. ЕС: 1. Ціна опціону. 2. Сума грошей, яку сплачує і одержує продавець за право, що впливає з опціону [6, с. 247]. II. Головні компоненти: грошова винагорода, сума грошей. III. Ядерні реакції: *гроші* – 238, *винагорода* – 91, *нагорода* – 91, *грошова нагорода* – 37, *велика* – 18; *деньги* – 14, *вознаграждение* – 11. Загальна кількість 507. IV. *Гроші* – 238 + *винагорода* – 91 + *нагорода* – 91 + *грошова нагорода* – 37 + *велика* – 18 + *деньги* – 14 + *вознаграждение* – 11 = 507. V. $507 / 507 = 1$. VI. $1 < 2$.

До другої групи належать стимули із середнім рівнем наближеності (33% стимулів). Це стимули, у яких асоціативне значення ядерних реакцій не повною мірою співпадає із лексичним:

САНКЦІЯ – I. ВТС: 1. Схвалення. 2. Затвердження чого-небудь вищою інстанцією; визнання законності чогось. || Дозвіл, схвалення. 3. Заходи впливу, покарання за порушення закону. 4. У кредитних відносинах – заходи впливу, застосовувані банком до порушників фінансової, касової, розрахункової або кредитної дисципліни [2, с. 1293]. УС: 1. Складова частина правової норми, статті закону, договору, що конкретизує правові наслідки їхнього порушення. 2. Затвердження вищою інстанцією якогось акта, після чого він набуває чинності. 3. Заходи впливу на держави, які порушили зобов'язання або норми права. 4. Узагалі – схвалення, дозвіл [4, с. 677]. ЕС: 1. Захід примусового впливу, що застосовується до порушників порядку здійснення господарсько-фінансової діяльності і є для них результатом певних негативних наслідків. 2. Конвенційний штраф за прострочення поставок товарів, пеня за прострочення платежу тощо [6, с. 277]. II. Головні компоненти: дозвіл, схвалення, затвердження, штраф. III. Ядерні реакції: *штраф* – 117, *обшук* – 112, *заборона* – 84, *на обшук* – 74, *перевірка* – 61, *суд* – 21, *ордер* – 19, *прокурора* – 19, *санкція* – 18, *арешт* – 16, *злочин* – 14, *покарання* – 13, *прокурор* – 12, *сплатити* – 12, *штрафна* – 12; *наказание* – 25. Загальна кількість 645. IV. *Штраф* – 117 + *обшук* – 112 + *заборона* – 84 + *на обшук* – 74 + *перевірка* – 61 + *суд* – 21 + *прокурора* – 19 + *санкція* – 18 + *арешт* – 16 + *злочин* – 14 + *покарання* – 13 + *прокурор* – 12 + *сплатити* – 12 + *штрафна* – 12 + *наказание* – 25 = 645. V. $645 / 625 = 1.03$. VI. $1.03 < 2$.

ОБЛІГАЦІЯ – I. ВТС: 1. Цінний папір, що дає його власникові прибуток у вигляді процентів або виграшу. 2. Боргове зобов'язання, видане державою або підприємством на певних умовах під час випуску внутрішньої позики. 3. Одна із форм фіктивного капіталу [2, с. 808]. УС: Цінний папір, що засвідчує внесення його власником певних коштів і підтверджує зобов'язання емітента відшкодувати власникові номінальну вартість цього цінного папера в передбачений у ньому термін із виплатою фіксованого відсотка [4, с. 510]. ЕС: Вид цінного папера, який засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати його номінальну вартість у передбачений в ній термін із виплатою фіксованого відсотка [6, с. 207]. II. Головні компоненти: цінний папір, боргове зобов'язання. III. Ядерні реакції: *гроші* – 80, *документ* – 75, *бумага* – 54, *цінна бумага* – 51, *цінні папери* – 46, *папери* – 34, *цінний папір* – 33, *банк* – 23, *вклад* – 23, *бумаги* – 18, *бумажка* – 13, *економіка* – 13, *папір* – 12; *ценная бумага* – 46. Загальна кількість 534. IV.

Документ – 75 + *бумага* – 54 + *цінна бумага* – 51 + *цінні папери* – 46 + *папери* – 34 + *цінний папір* – 33 + *банк* – 23 + *бумаги* – 18 + *бумажка* – 13 + *економіка* – 13 + *папір* – 12 + *ценная бумага* – 46 = 429. V. 534 / 429 = 1.24. IV. 1.24 < 2.

ТЕНДЕР – I. ВТС: 1. Форма розміщення замовлення на яку-небудь роботу, яка передбачає визначення виконавця шляхом конкурсного відбору кращої тендерної пропозиції (оферти). || Конкурс на право виконання яких-небудь робіт. 2. Бланк з пропозицією визначених вимог, послуг, що розсилається організатором торгів потенціальному учасникам. 3. Торги, в тому числі міжнародні, що влаштовуються з метою найбільш вигідного продажу чого-небудь. 4. Письмова пропозиція відносно поставки товарів за строковим контрактом. 5. Ціна, запропонована підприємством, при визначенні якої виходять перш за все з цін, що їх можуть призначити конкуренти [2, с. 1440]. УС: Особлива форма надання замовлень на постачання товарів і підрядів на виконання робіт, яка передбачає залучення пропозицій декількох постачальників (підрядників) з метою забезпечення найвигідніших комерційних та інших умов угоди для організаторів торгів [4, с. 744]. ЕС: 1. Торги. 2. Особлива форма замовлень на постачання товарів або підрядів на виконання певних робіт, яка передбачає залучення пропозицій від постачальників або підрядників із метою забезпечення найвигідніших комерційних чи інших умов угоди для організації торгів [6, с. 305]. II. Головні компоненти: конкурс, бланк, торги, ціна, письмова пропозиція. III. Ядерні реакції: *не знаю* – 82, *змагання* – 67, *економіка* – 48, *бізнес* – 35, *конкурс* – 32, *виграш* – 27, *гендер* – 27, *дозвіл* – 27, *вибір* – 26, *вигода* – 23, *боротьба* – 19, *виграти* – 15, *торги* – 15. Загальна кількість 456. IV. *Змагання* – 67 + *економіка* – 48 + *бізнес* – 35 + *конкурс* – 32 + *виграш* – 27 + *дозвіл* – 27, *вибір* – 26, *боротьба* – 19, *виграти* – 15, *торги* – 15 = 321. V. 456 / 321 = 1.42. VI. 1.42 < 2.

ЯКІСТЬ – I. ВТС: 1. Внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших. 2. Ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням. 3. Та чи інша характерна ознака, властивість, риса кого-, чого-небудь. 4. Сукупність характеристик продукції або послуг щодо її здатності задовольнити встановлені та передбачені норми [2, с. 1647]. УС: Наявність істотних ознак, властивостей, особливостей, що відрізняють один предмет чи явище від інших; та чи та властивість, вартість, міра придатності [4, с. 845]. ЕС: Сукупність властивостей продукції, які визначають ступінь придатності її для використання за призначенням [3]. II. Головні компоненти: визначеність, вартість, цінність, сукупність характеристик, сукупність властивостей. III. Ядерні реакції: *кількість* – 49, *вища* – 41, *продукції* – 23, *товар* – 19, *товару* – 18, *добра* – 17, *марка* – 17, *висока* – 16, *добре* – 13, *товарів* – 12, *гарантія* – 11, *найвища* – 10. Загальна кількість 258. IV. *Вища* – 41 + *продукції* – 23 + *товар* – 19 + *товару* – 18 + *добра* – 17 + *марка* – 17 + *висока* – 16 + *добре* – 13 + *товарів* – 12 + *гарантія* – 11 + *найвища* – 10 = 208. V. 258 / 208 = 1.24. VI. 1.24 < 2.

До третьої групи належать стимули із низьким ступенем наближеності асоціативного і лексичного значень:

ДЕВАЛЬВАЦІЯ – I. ВТС: 1. Проваджене урядами в законодавчому

порядку зменшення золотого (срібного) вмісту грошової одиниці, а також зниження курсу паперових грошей відносно золота (срібла) або іноземних валют. || Зниження вартості національної валюти, що здійснюється центральним банком за системи фіксованого валютного курсу. 2. Зниження, втрата колишньої значимості, гідності, рівня чого-небудь; знецінення [2, с. 278]. УС: Зниження курсу національної чи міжнародної (регіональної) валютно-грошової одиниці щодо валют інших країн, міжнародних валютно-грошових одиниць [4, с. 200]. ЕС: Зниження курсу національної або міжнародної (регіональної) грошової одиниці відносно валют інших країн [6, с. 63]. II. Головні компоненти: зменшення, зниження. III. Ядерні реакції: *не знаю* – 128, “–” – 72, *знецінення* – 54, *гривня* – 16, *гривні* – 14, *валюта* – 10, *економіка* – 10, *обвал* – 10; *обесцєнивание* – 17. Загальна кількість 340. IV. *Знецінення* – 54 + *гривня* – 16 + *гривні* – 14 + *валюта* – 10 + *економіка* – 10 + *обвал* – 10 + *обесцєнивание* – 17 = 138. V. $340 / 138 = 2.46$. VI. $2.46 > 2$.

АВІЗО – I. ВТС: 1. Письмове банківське повідомлення клієнтові або іншому банку про виконану розрахункову операцію або про зміни щодо стану взаємних розрахунків. 2. Повідомлення про видачу фізичною або юридичною особою переказного квитка, векселя, наказу, тобто документа, за яким отримувач повинен сплатити встановлену суму у зазначений в авізо строк в обмін на виданий на нього документ [2, с.5]. УС: Повідомлення, яким сповіщають про зміни у стані взаємних розрахунків, про переказ грошей, висилання товарів тощо [4, с. 12]. ЕС: У банківській, комерційній, бухгалтерській практиці – офіційне повідомлення, переважно про виконання розрахункової операції, яке надсилається одним контрагентом іншому [6, с. 4]. II. Головні компоненти: повідомлення. III. Ядерні реакції: *економіка* – 124, *газета* – 98, *не знаю* – 93, *банк* – 54, *картка* – 46, *віза* – 32. Загальна кількість 453. IV. *Економіка* – 124 + *банк* – 54 = 180. V. $453 / 180 = 2.5$. VI. $2.5 > 2$.

Висновки. Отже, порівнюючи асоціативне значення слів економічної сфери використання з лексичним значенням відзначено особливості: у 60% асоціативне значення відповідає лексичному. До цієї групи віднесено стимули БАНК, БАНКРУТСТВО, РАХУНОК, ПРЕМІЯ; у 33% асоціативне значення не повною мірою відповідає лексичному: САНКЦІЯ, ОБЛІГАЦІЯ, ТЕНДЕР, ЯКІСТЬ; у 7% лексичне значення в основному не відповідає асоціативному значенню: ДЕВАЛЬВАЦІЯ, АВІЗО. Порівняльний аналіз лексичного й асоціативного значень слів економічної сфери вживання виявляє відмінність між мовною та концептуальною картинами світу.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження передбачає розширення кола слів економічної сфери використання у зіставленні асоціативного й лексичного значень слова, а також структурування асоціативних полів аналізованих стимульних лексем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анализ структуры отдельного фрагмента языковой картины мира. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://revolution.allbest.ru/languages/d00100332.html>.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с.
3. Вікіпедія, вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Якість>.
4. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови / З.Й. Куньч. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2005. – 848 с.
5. Лисиченко Л.А. Структура мовної картини світу / Л.А. Лисиченко // Мовознавство. – 2004. – № 5–6. – С. 36–41.
6. Осовська Г.В. Економічний словник / Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадський Й.С. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.
7. Сайт-словник економічних, банківських та фінансових термінів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.glossary.org.ua/catalog/k/>.
8. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

УДК 811.161.2'38:070.41

ПОЛІФУНКЦІЙНІСТЬ РИТОРИЧНИХ ФІГУР

Тетяна Мелкумова
(Кривий Ріг, Україна)

У статті розглянуто взаємодію комунікативно-прагматичних функцій мовлення на матеріалі інформаційних текстів, увиразнених риторичними фігурами.

Ключові слова: комунікативно-прагматична функція, риторична фігура, інформаційне мовлення.

В статье рассматривается взаимодействие коммуникативно-прагматических функций речи на материале информационных текстов, выразительность которых усилена риторическими фигурами.

Ключевые слова: коммуникативно-прагматическая функция, выразительное средство, информационный стиль.

The article deals with the interaction of communicative and pragmatical functions of speech on the material of informational texts expressiveness of which is supplemented by the rethoric figures.

Key words: communicative and pragmatical function, figure of speech, information speech.

Постановка проблеми. Інформаційні тексти реалізують різноманітні комунікативно-прагматичні функції, що є засобами впливу на поведінку та